

Asia: STM093:00/2016

Romaniasiaain neuvotelukunnan luonnos Romanipoliittiseksi ohjelmaksi (2018-2022)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

YLEISHUOMIOITA:

ROMPO2 on selkeä ja tavoitteellinen ohjelma jossa on myös tarkkaan määritelty vastuutahot ja tuotu esiin hyviä käytänteitä toteuttamisen tueksi. Ohjelman toimenpiteet ovat hyvin konkreettisia ja siksi toteuttamiskelpoisia. Toimenpiteiden toteuttamiseen tarvittavat ne määrärahat tulee tällä ohjelmakaudella varmistaa valtion talousarvioon, jotta onnistuisimme vielä paremmin kuin edellisellä ohjelmakaudella.

Eri toimintalinjojen toimenpiteiksi on ehdotettu romanien erityistarpeista ja kulttuurista tiedottamista ja myös näiden aiheiden liittämistä eri palveluiden tuottajien henkilöstöjen kouluttamiseen. Oikean tiedon saaminen parantaa sekä palvelun tuottajien, että romaniväestön kykyä toimia palveluverkostossa.

Samuel Florin, Tenho Roth (Siltana huomiseen toiminta, STEA, Jyväskylän romaninuoret JyväRoma ry.): Toimintalinjat kirjattu auki hyvin ja selkeästi, mutta olisi hyvä saada selkeämpi yksinkertainen tiivistelmä esim. koostettuna A4:n kokoon kuvien ja lyhyiden tekstien kera niin kuin SOTE-mallista on tehty.

NOSTOJA TOIMENPITEISTÄ

Toimintalinja 1

Varhaiskasvatus:

4. Opetushallituksen selvitys ja sen toimeenpano tuo kaikille kunnille mahdollisuuden edistää romaniväestön yhteiskuntaan integroitumisen pohjaa jo varhaislapsuudesta alkaen.

Perusopetus:

7. Koulu- ja kuntakohtaisiin opetussuunnitelmiin sisältyvät romaneja koskevat kohdat lisäävät yleistä tietoisuutta ja vähentävät ennakkoluuloja.

8. Aikuisten perusopetuksen tukeminen on ajankohtaista, sillä vielä puuttuu liian monelta päättötodistus tai se on saatu huonoilla arvosanoilla. Heille tulee antaa mahdollisuus myös edetä työelämään muiden ikäistensä rinnalla.

Lukiokoulutus, ammatillinen koulutus jne.:

13.-14. Romaneille kohdennettu tiedotus eri tavoin rohkaisee lukioon ja sitä kautta korkeampaan koulutukseen hakeutumiseen.

15.-16. Opettajakoulutukseen ja opetusmateriaaleihin vaikuttaminen on haastava tehtävä, mutta valtakunnallisen ohjelman ja ylimmän tason toimijoiden kautta siihen on mahdollisuus.

17. Syrjinnän vaikutusten tunnistaminen romanien koulutuksen ja työllistymisen esteenä on erittäin tärkeä toimenpide. Vasta tunnistamisen jälkeen voidaan käynnistää aito yhteistyö romaniväestön koulutustason kohottamiseksi ja työllistymisen edistämiseksi.

18. Kuntouttavan työtoiminnan opinnollistaminen tai aiemman työhistorian aikana osoitettu osaaminen on mielenkiintoinen uusi avaus romanien opintoihin pääsyn ja suorittamisen edistämiseksi. Tämä vaatii asennemuutosta toimijoilta, mutta lupaa positiivisia tuloksia.

20. Tässä kohdassa voisi nostaa hyväksi käytännöksi myös Jyväskylän Rainer-hankkeessa toteutetut valmennusryhmät. Valmennusryhmissä romanit voimautuivat hakemaan opintoihin ja suorittamaan teoriaopinnot vertaisryhmissä ryhmän vetäjien avustuksella (JAMK:in lehtori ja kaupungin romanityön ohjaaja.)

Samuel Florin ja Tenho Roth:

- Opettajakoulutukseen vaikuttaminen olisi erittäin hyvä asia, koska edelleen tietoutta jaetaan opettajan opinnoissa romaneista hyvin minimaalisesti.

- Aiemmin hankitun kokemuksen/osaamisen huomioiminen erityisen tärkeää. Myös mahdollisuus opinnollistaa työtoimintaa olisi mahtavaa.

Toimintalinja 2

Työllisyyden parantaminen:

22. Yksilöllinen palvelutarpeen arviointi ja yksilöllisten työllistymisen esteiden kartoittaminen asiakastyössä yhdessä asiakkaan kanssa on palveluiden onnistumisen edellytys. Tähän liittyy myös SHL:n mukainen erityisen tuen tarpeen huomioiminen. Jos asiakas tarvitsee erityistä tukea niin silloin palvelutarpeen arvioi sosiaalityöntekijä. Hänelle tehdään yksi yhteinen asiakassuunnitelma johon voi osallistua monia palveluntuottajia. Vastuutahoksi voisi lisätä myös aikuissosiaalityön.

27.-31. Kaikki nämä yhdessä ovat erittäin tärkeitä toimenpiteitä ja kohdentuvat eri elämäntilanteissa ja voimistumisen vaiheissa olevien tukemiseen.

28. Yrittäjyyden tukeminen kohdentuu perinteisten romanien vahvuuksiin perustuvien ansaintamahdollisuuksien elvyttämiseen ja vahvistamiseen nykyisen yritystoiminnan vaatimusten

mukaiseksi. Nykyajan yrittäjyys on vaativaa toimintaa myös siihen liittyvän byrokratian vuoksi. Oman alkavan yritystoiminnan riskit tulee selvittää yritystoiminnan aloittavalle henkilölle yhteistyössä yrittäjyyden asiantuntijoiden kuten Uusyrityskeskusten kanssa. Yksi keino aloittaa yrittäjyyttä turvallisesti on tehdä se osuuskunnan kautta. Voisi kartoittaa jo olemassa olevia osuuskuntia tai perustaa tarvittaessa uusia, jotta yrittäjyyden riskejä voitaisiin vähentää ja samalla saada vertaistukea osuuskunnan muilta yrittäjiltä.

Samuel Florin, Tenho Roth:

- Romaneille olisi hyvä järjestää erilaisia koulutuksia, joissa käsitellään ja tunnistetaan omaa osaamista.
- Olisiko mahdollista tulevaisuudessa hakea hanketta, jossa keskityttäisiin yrityskoordinaattorin kautta luomaan suhteita ja kontakteja yrityksiin. Tässä tärkeää olisi, että koordinaattori olisi alansa ammattilainen ja mielellään pääväestön edustaja. Ammattilaisuus huomioitaisiin jo hakuvaiheessa hakemalla kilpailukykyistä palkkaa.

Toimintalinja 3

3.3.1 Edistetään romaniväestön hyvinvointia ja tehostetaan sosiaali- ja terveystalvelujen kohdentumista

33.-35. Romaniväestön tarpeiden nostaminen ja sitominen valtakunnallisiin hankkeisiin, jotka ulottuvat paikallistason elinolojen parantamiseen, on tärkeää.

34. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen rooli kansallisena romanien osallisuutta ja hyvinvointia tukevia toimintamalleja koskevan suunnitelman laatijana on merkittävä uudistus romaniväestön hyvinvoinnin edistämässä. Tämä on erittäin ajankohtainen tehtävä maakunta- ja soteuudistukseen valmistautumisen yhteydessä.

40. Romaniväestölle tiedottaminen vanhusten ja vammaisten palveluihin liittyvistä oikeuksista ja etuuksista on tärkeää ja tiedottamisen tavat kannattaa suunnitella niin, että myös luku- ja kirjoitustaidottomien henkilöiden tiedonsaanti varmistetaan. Romanitaustaisen henkilön keskustelu romanivanhusten kanssa heidän kotonaan on osoittautunut hyväksi tavaksi tiedonvälittämisessä.

41. Romaniväestö käyttää pääväestöä vähemmän erilaisten harrastus- ja vapaa-ajanpalveluita. Jyväskylän liikuntahankkeissa (opetushallituksen rahoitus) romaniväestö osallistui erilaisiin kaupungin tarjoamiin liikuntapalveluihin, koska he voivat tutustua palveluihin oman kulttuurinsa ehdoilla. Hankkeiden romanityöntekijät jakoivat osallistujat yhdeksään eri ryhmään sukupuolen ja iän perusteella, jotta esim. uimahallin käyttö voi alkaa. Myös uimahallin henkilöstö alkoi yhteistyöhön romaniväestön kanssa, mikä helpotti uimahallin käyttöä järjestettyjen vuorojen ulkopuolella.

3.3.2. Turvataan romanien yhdenvertaisuus asumisessa ja vähennetään turvattomuutta

50. Romaniväestön sisäinen syrjimättömyyden ja yhdenvertaisuuden tukeminen asuinpaikan valinnassa on asia, mikä ratkaistaneen lopulta romaniväestön keskuudessa. Jos tätä asiaa voidaan tukea tekemällä yhteistyötä romaniväestön, viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa niin se on kiitettävää uudenlaista yhteistyötä.

51. Romaninuorten ja opiskelijoiden opiskelija-asunnoissa asumiseen hakeutumisen tukeminen helpottaa romanien itsenäistymistä ja osallisuutta opiskelijaelämään muiden opiskelijoiden mukana.

Toimintalinja 4

Romanikielen vahvistaminen

Romanikielen osaamisen merkitys romaniväestölle on muodostunut erilaiseksi eri alueilla. Joillain paikkakunnilla kielen opetusta on järjestetty pitkään, mutta joillain paikkakunnilla se on keskeytynyt tai sitä ei ole ollenkaan. Esimerkiksi Jyväskylän romanityöryhmässä on käyty vilkasta keskustelua siitä, kumpi on lasten ja nuorten tulevaisuutta ajatellen tärkeämpää, romanikielen vai englannin kielen opiskeleminen. Ohjelmassa ehdotettu kansallinen romanikielen elvytysohjelma ja kaikki muut toimenpiteet tarvitaan romanikielen elvyttämiseksi elinvoimaiseksi arjen käyttökieleksi silloin kun se koetaan romaniväestön keskuudessa kulttuurin säilyttämisen kannalta tärkeäksi osa-alueeksi.

Romanitaiteen ja -kulttuurin vahvistaminen

Ohjelmassa esitetyt toimenpiteet ovat tärkeitä romanitaiteen ja -romanikulttuurin ylläpitämiseksi ja erityisesti romanien monien taitojen nostamiseen niiden ansaitsemaan asemaan. Erityisen ilahduttavaa on toimenpide-ehdotus nro 69 jossa ehdotetaan romanitaide-, kulttuuri-, museo- ja monipalvelukeskuksen perustamista Suomeen.

Toimintalinja 5:

Syrjintä

Syrjintä on seurausta erittäin syvälle asenteiksi juurtuneista ennakkoluuloista. Sen vähentämiseksi tarvitaan laaja-alainen toimenpidekokonaisuus, jota toteutetaan samanaikaisesti paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla eri toimijoiden yhteistyöllä ja monin eri tavoin. Kaikkein vaikuttavinta on eri väestöryhmien kohtaaminen ja tutuksi tuleminen henkilökohtaisella tasolla. Tästä on ohjelmassa ehdotettu yhtenä hyvänä käytäntönä romaniväestöön kuuluvien vapaaehtoisten rikos- ja riita-asioiden sovittelijoiden kouluttaminen.

Margaret Tuomi (Jyväskylän yliopisto): "Part of the plan should include something about the nature of discrimination and what it does to both the person discriminated against and the person who is discriminated. Something like the discussion we had after watching the Blue eyes/Brown eyes program." <http://janeelliott.com/>

The Roma should become aware that their minds have been polluted to believe that they are not as good or as smart as others and that is holding them back in many ways.

Samuel Florin, Tenho Roth: Romaninuorten parissa työskentelevien olisi hyvä verkostoitua mahdollisimman laajalle esim. erilaiset "katupartio"-ryhmät. Sovittelijan koulutuksen lisäksi voisi olla myös katusovittelijan roolissa (Aseman lapset ry). Näkyminen eri rooleissa kaikkia varten ei pelkästään romaneja varten erittäin merkittävää.

Tasa-arvo ja moniperusteinen syrjintä

Tasa-arvon ja moniperusteisen syrjinnän ottaminen mukaan ohjelmaan on tervetullut ja uusi tärkeä näkökulma yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen.

Toimintalinja 6:

Romanijärjestöjen toiminnan tukeminen, niiden toimintakyvyn vahvistaminen ja romaniväestön motivoiminen osallistumaan vaikuttajina eri tasoilla sisältää merkittävän toimenpidekokonaisuuden ohjelmassa. Romanien osallistumien kaikilla yhteiskunnan tasoilla edesauttaa syrjinnän vähenemistä ja tasa-arvon lisääntymistä ja sitä kautta integroitumista yhteiskuntaan.

Toimintalinja 7:

Romanien näkyvyyden lisääminen eri viestintävälineissä ja eri kohderyhmille on yksi merkittävä keino vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen ja asenneilmastoon. Ohjelmassa ehdotetaan romaniaiheiden nivomista muun ohjelmatuotannon lomaan niin, että romanit nousevat esille monin tavoin muun väestön toimintojen yhteydessä. Tällä voidaan varmistaa sitä, että muutkin kuin romaniväestö tai heidän kanssaan jo toimivat muihin väestöryhmiin kuuluvat henkilöt tavoitetaan tiedotuksen keinoin.

Samuel Florin, Tenho Roth: Kun Rompoa esitellään romaneille itselleen, olisi hyvä tuoda myös romanien omaa vastuuta esille esim. sosiaalisessa mediassa.

Toimintalinja 8:

Alueellisen ja paikallisen romanityön kehittäminen romanipoliittisen ohjelman tukemana koko maahan on nyt erittäin ajankohtainen ja tärkeä osa ohjelmaa. Maakunta- ja soteuudistus ovat valtava muutostyökokonaisuus, jossa uuden yksittäisen asiakokonaisuuden onnistuneeksi käytännön toiminnaksi vieminen edellyttää selkeää ja tavoitteellista osallistumista niin paikallisella kuin alueellisellakin tasolla. MAARO-ohjelman laatiminen valtakunnallisen ohjelman lisäksi vahvistaa toimenpiteiden toteutumista. Ohjelman toimenpide-ehdotukseen on kirjoitettu selvästi erikseen maakuntien vastuulle se, että vastuumaakunnat osoittavat säädetyn mukaiset tarvittavat resurssit vastaamaan AlueRonkkien toiminnan tarpeita.

Toimintalinja 9:

Romanien työllistymisen esteiden purkaminen kansainvälisen romanityön keinoin laajentaa osaltaan koulutettujen romanien työllistymismahdollisuuksia samalle tasolle muun koulutetun väestön kanssa. Yhteistyö Suomeen saapuvien romanitaustaisten EU-kansalasten aseman parantamiseksi esimerkiksi lähtömaiden viranomaisten kanssa on osa laajempaa välittämistä heikoimmassa asemassa olevista eri maiden romaniväestöistä.

Anttonen Ritva

Jyväskylän kaupunki - Jyväskylän kaupungin romanityöryhmästä: Ritva Anttonen, palvelujohtaja Aikuissosiaalityö ja kuntouttavat palvelut, lehtori Margaret Tuomi, Jyväskylän yliopisto, Siltana huomiseen toiminta, Jyväskylän romaninuoret JyväRoma ry. Samuel Florin ja Tenho Roth